

ไม่ปฏิเสธ อุปการะเท่าที่มี
 แม้ท่านได้รับสมณศักดิ์
 เป็นพระครูสัญญาบัตร แต่ไม่มี
 ใครเรียกชื่อนั้น เรียกว่าหลวงพ่อ
 เสมอมา บางคนก็ไม่ทราบว่
 ท่านมีสมณศักดิ์ เพราะภิกษุ
 สามเณรในวัดและคนวัดก็เรียก
 “หลวงพ่อ” เสียหมด บางคนก็
 เรียกว่า “เจ้าคุณพ่อ”

ผลงานด้านสาธารณูปการ

นอกจากท่านจะสร้างให้เป็นคนแล้ว เสนาสนะก็ได้จัดทำรดหน้า
 ไป แต่เพราะท่านฝึกฝนในด้านกรรมฐานเสียมาก การก่อสร้าง
 ปฏิสังขรณ์ก็ไม่มีใครสนใจมากนัก ท่านพูดว่าสร้างคนนั้นสร้างยาก เรื่อง
 เสนาสนะไม่ยาก ใครมีเงินก็สร้างได้ แต่ความสำคัญต้องสร้างคน
 ก่อน เสนาสนะที่หลวงพ่อสร้างมีดังนี้

๑. ภูมิ ๒ แถวสร้างก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชั้นบนเป็นไม้
 ชั้นล่างก่ออิฐ ถือปูน สร้างคู่กับโรงเรียน

๒. พ.ศ. ๒๔๙๓ สร้างโรงเรียนปฏิบัติเป็นตึกคอนกรีตเสริม
 เหล็กสูง ๓ ชั้น ยาว ๒๙ วา ๒ ศอก กว้าง ๕ วา ๒ ศอก สิ้นเงิน
 ค่าก่อสร้างประมาณ ๒,๕๙๘,๑๑๐.๓๙ บาท (สองล้านห้าแสนเก้า
 หมื่นแปดพันหนึ่งร้อยสิบบาท สามสิบเก้าสตางค์)

๓. สร้างศาลาโรงฉันพอเหมาะแก่พระภิกษุสามเณร ๕๐๐ รูป
 ฉันทัดอาหารเข้าเพล เป็นเครื่องไม้มุงสังกะสี พื้นลาดปูนซีเมนต์
 ภายในยกเป็นอาสนสงฆ์ มีช่องเดินในระหว่างได้ สิ้นค่าก่อสร้าง
 ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาทเศษ (สี่แสนบาทเศษ)

๔. สร้างกุฏิเป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นตึก ๒ ชั้น พื้นผ้า
เพดานไม้สักทาสีขัดขี้เหล็ก มีห้องน้ำห้องส้วมและไฟฟ้า เป็นกุฏิทันสมัย
ราคาก่อสร้างประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาทเศษ (แปดแสนบาทเศษ)

๕. ก่อนมรณภาพสัก ๔-๖ เดือน ได้สร้างกุฏิอีกหลังหนึ่ง
สูง ๓ ชั้น เป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็กเช่นเดียวกัน มีเครื่องประกอบ
พร้อม ราคาก่อสร้าง ๓๒๗,๘๔๓.๓๐ บาท (สามแสนสองหมื่น
เจ็ดพันแปดร้อยสี่สิบบาทสามสิบสตางค์)

สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ไม่มีงบประมาณ กุฏิบางหลังไม่มีแปลน
ค่าก่อสร้างทวีขึ้นแล้วแต่ช่างจะเสนอ แต่เมื่อเสร็จแล้ว ก็ได้ของ
ประณีตไว้สำหรับวัด หลวงพ่อก็ไม่ว่าอะไร สร้างกุฏิเสร็จแล้ว หลวงพ่อ
ได้สั่งให้พระรูปอื่นอยู่ต่อไป ตัวท่านเองหาได้อยู่อาศัยไม่ เช่นกุฏิหลัง
ใหม่ให้พระศรีวิสุทธิโมลี (สมเด็จช่วง) และพระครูปลัดณรงค์เข้าอยู่
อาศัย ใครๆ จะอาราธนาให้ขึ้นกุฏิใหม่ก็ไม่ฟังเสียง ท่านเพิ่งไปอยู่
เมื่อก่อนมรณภาพสัก ๓-๔ เดือน ที่จำไปนั้น เนื่องด้วยที่อยู่เดิมมี
การก่อสร้างกุฏิหลังใหม่ใกล้ชิด ท่านไม่ได้รับความสงบ จึงจำยอมมาพักที่
กุฏิใหม่และมรณภาพที่กุฏินี้

การสร้างคนนั้นเป็นอริยาศัยที่ท่านสนใจ ภิกษุสามเณรรูปใด
มีสติปัญญาสามารถเที่ยวนำฝากสำนักโน้นสำนักนี้ ให้ได้รับการศึกษา

ชั้นดีต่อไป และ
เพื่อรับเอาขนบ-
ธรรมเนียมของ
สำนักนั้นมาปฏิบัติ
พอเหมาะสม เป็น
การให้สังคมแก่
ศิษย์เป็นอย่างดี
วางแนวทางให้มี

การติดต่อกัน ให้มีสัมพันธต่อกัน ให้แสดงความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ในคณะกรรมการท่านก็ส่งเสริมให้ได้บรรพชาอุปสมบท คือศิษย์สมาธิใจก่อนอุปสมบท ไม่มีความรังเกียจใครผู้ใด ท่านพูดว่าเรามองกันในแง่ดีจะมีสุขใจ เพียงเท่านี้ก็พอใจแล้ว สำนักที่หลวงพ่อสอนใจเป็นพิเศษคือวัดเบญจมบพิตร จะทำอะไรก็ต้องอ้างสมเด็จพระสังฆนายกก่อน ต้องการอาราธนามาในการกุศลเสมอ งานเล็กน้อยก็ต้องต้านทานไว้ บางคราวยอมสงบให้ด้วยความไม่พอใจก็มีเหมือนกัน และสมเด็จพระสังฆนายกได้เมตตาแก่หลวงพ่อดำปากน้ำอย่างดียิ่งเสมอมา

ความเจริญในด้านสมณศักดิ์ยุคก่อน หลวงพ่อไม่ได้รับยกย่องมากนัก ท่านมาอยู่วัดปากน้ำ ยุคสมเด็จพระวันรัต ดิสุสทตเถร วัดพระเชตุพนฯ เป็นเจ้าคณะอำเภอภาษีเจริญ ต่อมาพระราชสุธี (พร้อม ป.๖) วัดสุทัศนเทพวราราม ลาสิกขาแล้วต่อมาพระสุธรรมมุนี วัดพระเชตุพนฯ ใน ๓ ยุคนั้นพระครูสมุห์สดกักังได้สมณศักดิ์เป็นพระครูสมณธรรมสมาทานท่านนั้น เมื่อคณะสงฆ์ปกครอง โดยพระราชาบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๔๘๔ ตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอตกมาอยู่ในปกครองของเจ้าคุณพระวิเชียรทวิ (ฉัตร ป.๕) วัดหนึ่งอำเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี หลวงพ่อก็ยังคงเป็นพระครูตามเดิมที่เป็นดั่งนั้น เพราะการปกครองของหลวงพ่อยู่ในวงแคบ คือเป็นเพียงเจ้าอาวาสพระอารามหลวงตำแหน่งเดียว

อันความจริงหลวงพ่อก็ไม่ได้กระตือรือร้นหรือเที่ยววิ่งเต้น และก็ไม่ได้สนใจในเรื่องเช่นนั้น ท่านสนใจอย่างเดียว คือต้องการให้ภิกษุสามเณรมีการศึกษาดี มีการปฏิบัติ และให้ผู้มีศรัทธาเข้าวัดปฏิบัติธรรมให้มากๆ ให้ภิกษุสามเณรมีปัจจัย ๔ บริบูรณ์ เพียงเท่านี้ก็พอใจ

เรื่องที่คณะวัดปากน้ำเดือดร้อนใจอยู่อย่างเดียวในสมัยนั้น คือคณะวัดปากน้ำเห็นต้องกันว่า หลวงพ่อที่เคารพของตน มีคน

นับถือมาก กุลบุตรสมัคใจมาบวชปีละหลายๆสิบคน ทั้งหลวงพ่อก็มีภูมิพอจะอบรมให้เกิดความรู้ในการปฏิบัติไม่ยิ่งหย่อนกว่าวัดทั้งหลาย แต่ไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นอุปัชฌายะ ท่านครองวัดมาแต่ พ.ศ.๒๔๕๙ มาได้ตำแหน่งอุปัชฌายะ เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ นับเป็นเวลา ๓๐ ปีเศษ จึงได้รับ อันความจริงวัดปากน้ำเป็นพระอารามหลวง ย่อมมีสิทธิพิเศษในการได้รับแต่งตั้งเป็นอุปัชฌายะ แม้ในยุคใหม่ก็มีกฎหมายเปิดโอกาสถวาย เพื่อเกียรติพระอารามหลวง

เพื่อพิจารณาอภัยาคัย หลวงพ่อวัดปากน้ำหนักในกตัญญูกตเวทิตาธรรม เมื่อท่านมาปกครองวัดปากน้ำได้รับโยมหญิงผู้ชรามาไว้สร้างที่อยู่อาศัยและอุปถัมภ์ด้วยเครื่องเลี้ยงชีวิตเป็นอย่างดีจนตลอดของโยม แม้คนอื่นก็เหมือนกัน ท่านย่อมอนุเคราะห์ตามฐานะ

เมื่อสมเด็จพระวันรัต ดิสุสทตฺตเถร อาพาธเป็นอวสานแห่งชีวิต หลวงพ่อวัดปากน้ำได้ปฏิการะเป็นอย่างดี โดยจัดอาหารและรั้งนกจากวัดปากน้ำมาถวายทุกวัน ท่านตั้งบประมาณไว้วันละ ๔๐ บาท พอได้เวลา ๔.๐๐ น. ให้คนลงเรือจ้างขึ้นปากคลองตลาด พอถึงวัดพระเชตุพนฯ ได้อรุณพอดี สมัยนั้นสะพานพุทธฯ ชำรุดเพราะภัยสงคราม ถนนฝั่งธนบุรีถึงตลาดพลูยังไม่เรียบร้อย รถโดยสารยังไม่มี การคมนาคมต้องใช้เรือจ้าง หลวงพ่อเพียงปฏิบัติฉลองพระคุณดังนี้เป็นเวลาหลายเดือนเมื่อผู้นำอาหารมาถวายกลับไปแล้ว ต้องรายงานให้หลวงพ่อบทราบทุกวัน

การทำคิลานุปัฏฐากเป็นอวสานปฏิการะนี้ น่าจะให้ผลแก่หลวงพ่อกมากอยู่ เมื่อเจ้าคุณพระพิมลธรรม จานทตฺต วัดมหาธาตุ หนันามาเยี่ยมสมเด็จพระวันรัต ดิสุสทตฺตเถร ผู้กำลังอาพาธหนัก วันหนึ่งเป็นเวลาค่ำแล้ว เจ้าคุณสมเด็จพระวันรัต ได้ขอร้องให้ช่วยแต่งตั้งพระครูสมณธรรมสมาทานวัดปากน้ำเป็นอุปัชฌายะด้วย เจ้าคุณพระพิมลธรรมยินดี และรับรองว่าจะจัดการให้ตามประสงค์ และต่อ

มาไม่ช้าตราตั้งเป็นอุปัชฌายะก็ตกถึงพระครูสมณธรรมสมาทาน คือ หลวงพ่อวัดปากน้ำ เมื่อได้รับตราตั้งเป็นพระอุปัชฌายะแล้ว คณะ วัดปากน้ำชื่นชมยินดี กุลบุตรพากันมาบรรพชาอุปสมบทในสำนัก วัดปากน้ำทวีขึ้น

อันเจ้าคุณพระพิมลธรรม จานทตฺต นั้น ท่านชอบพอกันมานานในส่วนตัว และก็พอใจการปฏิบัติด้วย ท่านเคยพูดว่าท่านพระครู วัดปากน้ำ ถึงมีข่าวอกุศลอย่างไรก็ยังดี มีคนมาขอปฏิบัติธรรมเจริญ พระกัมมัฏฐาน ทุกวัดน่าจะทำตามบ้าง

จริยาวัตร

นับตั้งแต่หลวงพ่อวัดปากน้ำค้นพบวิชชาธรรมกายก็ได้ตั้งใจเผยแผ่สั่งสอนเรื่อยมา ไม่เคยขาดแม้แต่วันเดียว จนกระทั่งใกล้มรณภาพ จะเห็นได้จากจริยาวัตรของท่านคือ

๑. คุมภิกษุสามเณรลงทำวัตร ไหว้พระในโบสถ์ และให้อิโวาทสั่งสอนทุกวันๆ ละ ๒ เวลาคือ เช้าและเย็น

๒. วันพระและวันอาทิตย์ ลงแสดงธรรมในพระอุโบสถเอง เป็นนิจ

๓. ทำกิจภวนาอยู่ในสถานที่ซึ่งจัดไว้เฉพาะเป็นกิจประจำวัน และควบคุมพระให้ไปนั่งภวนารวมอยู่กับท่าน ทั้งกลางวันและกลางคืน ส่วนพวกอุบาสิกาก็ให้ทำภิกจภวนาเช่นกัน

๔. ทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๔.๐๐ น. ลงสอนการนั่งสมาธิแก่ภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา

๕. จัดให้มีครูสอน

